

Jultraditioner

Jultraditioner

Häftet består av 41 sidor.

Det finns faktatexter, frågor, korsord, ordgömma och bilder att måla. Faktatexterna handlar om:

- ♦ advent
- ♦ adventsstjärnan
- ♦ adventsljusstaken
- ♦ Lucia
- ♦ lussekatt
- ♦ pepparkakor
- ♦ julkärven
- ♦ julklappspapper
- ♦ julmat
- ♦ julblommor
- ♦ julklappar
- ♦ julbocken
- ♦ julgranen
- ♦ jultomten
- ♦ julafton
- ♦ juldagen
- ♦ annandagen
- ♦ nyårsafton
- ♦ trettondagen
- ♦ tjugondag Knut

Orden i ordgömmorna hittar man horisontellt, vertikalt och diagonalt!

Hej!

Hoppas att du får användning av detta material i din undervisning!

- ◆ Det är tillåtet att använda materialet för privat bruk och till din undervisning.
- ◆ Det är inte tillåtet att ändra något i materialet, sälja eller sprida vidare.

Om du hittar fel i materialet är jag väldigt tacksam om jag kan få information om det!

Bilderna kommer från:

Freepik

Educlips

Zip-A-Dee-Doo-Dah

LittleRed

Kontakt: gunilla.lundasen@blomenbergska.se

Advent

Kyrkoåret börjar första söndagen i advent och har länge varit en av de stora kyrkohögtiderna i Sverige. Ordet advent betyder ankomst. Under adventstiden förbereder man sig för Jesus ankomst. Advent är också en period med julförberedelser.

Traditionen med adventsljusstaken kommer från Tyskland.

Där hade man som sed att varje söndag i advent tända sju ljus, ett för varje veckodag som gått. Ljusen placerade man sedan i en liten inomhusgran som stod på ett bord. Sista söndagen i advent var den alltså fylld med 28 tända ljus.

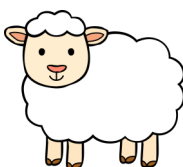
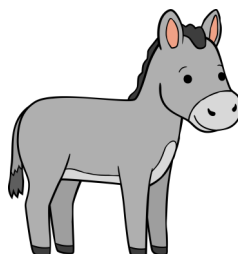
Seden kom till Sverige under 1870-talet. Den fick stor spridning i landet och från denna tradition utvecklades nya seder. Dels en sed med en ljusstake med sju ljus, ett för varje dag i veckan och en sed med fyra ljus, ett för varje söndag i advent. Ordet sed betyder tradition.

Adventsstjärnan

I den tyska staden Herrnhut skapades den första adventsstjärnan på 1880-talet. I en skola tillverkade elever och lärare pappersstjärnor och de satte in en belysning i varje stjärna. På 1930-talet började adventsstjärnan bli populär i Sverige.

Adventsstjärnan sägs symbolisera Betlehemstjärnan som vägledde de tre vise männen till stallet, där det nyfödda Jesusbarnet låg i krubban.

Nu för tiden hänger vi adventsstjärnor i våra fönster under julen.

Svara på frågorna.

När börjar kyrkoåret? _____

_____

Vad betyder ordet advent? _____

Från vilket land kommer traditionen om adventsljusstaken? _____

_____

Hur var seden i Tyskland när det gällde att tända ljus i advent? _____

_____

_____

_____

Vad symboliserar adventsstjärnan som vi hänger upp i fönster? _____

_____

Lucia

Den 13 december firar vi Lucia i Sverige. Namnet Lucia kommer från det latinska ordet lux som betyder ljus.

Det finns flera olika legender om denna Lucia från Syrakusa på Sicilien som dog martyrdöden år 304 e. Kr och som helgonförklarades hundra år senare.

En legend berättar att Lucia skulle brännas på bål för att hon var kristen men lågorna vek undan så elden kunde inte skada henne. Hon dödades då med ett svärd och därför har Lucia än i dag det röda bandet runt midjan som symboliserar hennes blod.

Det svenska firandet har inte mycket att göra med det italienska helgonet mer än att Luciasången är baserad på en italiensk melodi och fick sin svenska text på 1920-talet. Melodin handlar om en stadsdel i Neapel som heter Santa Lucia.

Lucianatten även kallad Lussenatt var enligt folktron en övernaturlig natt. I Sverige var lucianatten en av de längsta, mörkaste och farligaste nätterna.

Det var en förtrollad natt när djuren kunde prata och det övernaturliga hade stor makt. Onda och farliga krafter var i farten och man skulle hålla sig inomhus. Man började äta frukost mitt i natten för att jaga bort de onda makterna. Första frukosten kunde serveras klockan 02.00. Därefter kunde man äta upp till tre frukostar.

På Luciadagen började julförberedelserna på allvar. Bl.a. startade man fastan och slaktade julgrisen.

Den folkliga traditionen var att julgrisen skulle slaktas en tidig morgon omkring Luciadagen och gärna i nymånens sken. Hade man möjlighet slaktade man även en ko och ett får.

Av den slaktade grisen gjorde man bl.a. fläskkorv, skinka, potatiskorv, blodpannkaka, leverpastej, grynkorv och syltor av olika slag. Man tog tillvara på i stort sett allt från slakten. Av grisblodet gjorde man blodpudding och paltbröd. Talgen användes vid ljusstöpningen. Talg från får var bäst till det.

Den första vitklädda lucian i Sverige uppvaktade år 1764 på en gård i Västergötland.

Svara på frågorna.

I vilken stad fanns den första Lucian? _____

Varför brände man Lucia på bål? _____

_____

Vad symboliserar det röda bandet som nutidens Lucia har runt midjan? _____

_____

Vad kunde hända under Lucianatten i vårt gamla bondesamhälle? _____

_____

_____

_____

Varför började man äta frukost mitt i natten? _____

Svara på frågorna.

När skulle man slakta julgrisen? _____

Man tog tillvara på det mesta efter slakten. Ge exempel på vad man gjorde för mat av grisen.

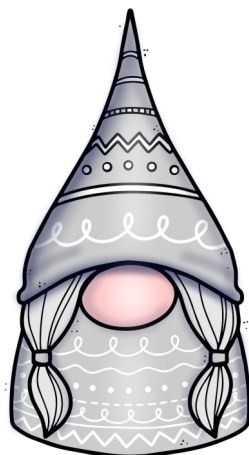

Vad gjorde man med talgen? _____

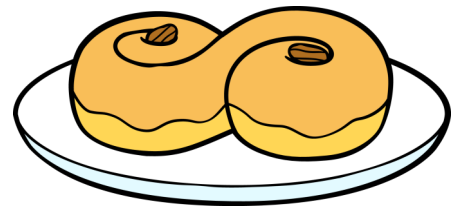

Lussekatt

Enligt folktron trodde man förr att Lucianatten var en övernaturlig natt då onda och farliga krafter var i farten. Seden började i Tyskland på 1600-talet. Man trodde att djävulen gick runt bland barn utklädd till katt och slog dem. För att skrämma bort honom gick Jesus runt bland barn och gav dem gula bullar. Eftersom djävulen ansågs vara ljusskygg smaksattes bullarna med solgul saffran så bullarna skulle skrämma bort honom. Det gula är en symbol för ljuset som jagar bort mörkret.

Pepparkakor

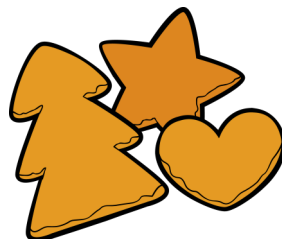
På 1440-talet beskriver nunnorna i Vadstena hur de bakade och åt kryddade pepparkakor för att underlätta sin matsmältning. Då ingick även peppar, kardemumma, anis, fänkål, cederolja, citron- och pomeransskal i degen. Nu för tiden är de vanligaste ingredienserna sirap, ingefära, kryddnejlika och socker.

I början av 1500-talet började man importera pepparkakor till Sverige. Pepparkakorna såldes i klosterapotek, bagerier och på marknader runt om i landet. Det var i början av 1800-talet som pepparkakorna började förknippas med jul.

Det sägs också att man ska bli snäll av att äta pepparkakor. Var kommer det ifrån?

Kung Hans från Danmark som levde under medeltiden ska ha fått dessa kakor av sin doktor mot sitt dåliga humör och det ska ha haft god effekt. Man skickade hem flera kilo pepparkakor till honom för att få honom på ett bättre humör.

Den äldsta tidpunkt man vet att pepparkakor bakades var år 1335 i Bohus fästning. Då bakade man till ett bröllop.

Svara på frågorna.

Varför bakade nunnorna i Vadstena pepparkakor under 1400-talet? _____

Vilka är de vanligaste ingredienserna i nutidens pepparkakor? _____

När började man importera pepparkakor till Sverige? _____

Var sålde man pepparkakor i början av 1500-talet? _____

Var kommer historien ifrån att man blir snäll av att äta pepparkakor? _____

Julblommor

Det finns många julblommor och tre av de mest populära är julstjärna, amaryllis och hyacint.

Hyacinten har fått sitt namn efter Hyacinthos som var en grekisk kungason enligt mytologin. En dag när guden Apollon och Hyacinthos hade kul och kastade diskus kom Apollons diskus att träffa Hyacinthos i huvudet. Hyacinthos dog med detsamma. Hans blod rann och trängde ned i marken. Från den jorden växte den första hyacinten upp.

Julstjärnan finns i olika färger och man köper den oftast en tid innan jul. Julstjärnans latinska namn, Pulcherrima, kan översättas till "mycket vacker".

I de länder där julstjärnan växer utomhus kan den bli tre meter hög. Mexico räknas som julstjärnans hemland.

I Mexico fanns det en gång en pojke som ville lämna en gåva på julafton och lägga den vid Jesusbar-net. Han var fattig och hade inte råd med en gåva. Då bad han istället utanför kyrkan och sände sina böner upp mot himlen. Det sägs att där den pojken bett växte den allra första julstjärnan upp.

Blommans färger kan vara vit, röd, rosa, aprikos och marmor. Den 12 december firas julstjärnans dag.

Amaryllis är en blomma med anor. På 1700-talet kallades den för Den svenska liljan. Man tror att det beror på att blomman påminner om en lilja i formen. Riddarstjärna är också ett annat namn på amaryllis. Det finns amaryllis i olika färger och de kan bl.a. vara röda, vita, rosa och gula.

Svara på frågorna.

Nämn tre blommor som är populära under julen i Sverige. _____

_____

Varifrån fick hyacinten sitt namn? Vad hände enligt mytologin? _____

_____

_____

_____

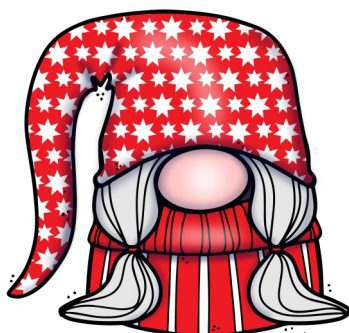
_____

Varifrån kommer ursprungligen julblomman? _____

Varför har man kallat amaryllisen för Den svenska liljan? _____

_____

_____

Julkärven

Att sätta ut en julkärve till fåglar är en mycket gammal tradition. Bönderna trodde att om de gav fåglar-na en del av den dyra säden till jul så skulle fåglarna göra mindre skada på säden kommande år. Kärven skulle sättas ut på julaftonens morgon. Helst skulle det dröja en stund innan fåglarna kom till kärven. Om det direkt kom många fåglar samtidigt och som började äta säden så trodde man att det skulle bli missväxt kommande år.

Julklappspappret

En kvinna som hette Beda Hallberg var den person som började sälja de första julklappspapprena i Sverige. Från början var julpappret en norsk idé. När Beda i början av 1920-talet besökte Norge fick hon se att normmännen använde tunna fina papper till att slå in paket. Beda kom då på att hon skulle börja sälja julklappspapper i Sverige och beställde då papper från Norge.

Efter några år började man tillverka julklappspapper i Sverige.

Beda är också den kvinna som grundade idén till Majblomman.

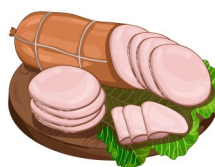
Julmaten

På julbordet finns det ofta många olika rätter att välja på.

En del börjar t.ex. måltiden med dopp i grytan. Dagarna innan jul kokar många sin egen skinka och av buljongen gör man dopp i grytan. Man doppar bröd i grytan. För i tiden var dopp i grytan inte bara en julsed. Man doppade bröd för att de inte skulle vara stenhårda när man skulle äta dem.

På julbordet finns det bl.a. julskinka, Janssons frestelse, olika sorters sill, ost, bröd, rödkålsallad, lax, lutfisk, potatis, köttbullar, prinskorv och sillsallad.

Under julen äter många äta risgrynsgröt. En tradition är att man lägger en mandel i gröten och den som får mandeln tror man kommer att gifta sig kommande år.

Svara på frågorna.

Varför satte man ut julkärvar till fåglarna i det gamla bondesamhället? _____

Vad trodde man skulle hända om det kom många fåglar samtidigt och började äta säden? _____

Vilken dag satte man ut julkärven? _____

Från vilket land kom ursprungligen julklappspapper ifrån? _____

Vad innebär dopp i grytan? _____

Ge exempel på vad som kan finnas på ett julbord. _____

Vad händer med personen som får mandeln i gröten? _____

Julklappar

Ordet julklapp kommer från en sed från 1700-talet.

Då var det vanligt att människor gick från hus till hus och knackade på. Seden att ge bort julklappar började som ett skämt och innebar att man bankade eller klappade hårt på dörren för att sedan kasta in en present i form av ett vedträ, halm eller något annat föremål. Vanligast var det att man kastade in en halmbock. Till presenten kunde det finnas en hälsning som inte alltid var speciellt snäll. Sen gällde det att springa sin väg fortast möjliga så att inte husets folk hann springa ikapp en. Om man blev ikapp sprungen så blev det ändå trevligt. Av husets folk blev man i så fall bjuden på dryck och godsaker.

Ordet julklapp kommer alltså från den klapp som man slog på dörren.

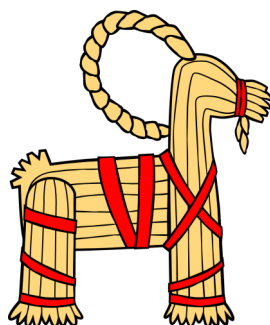

Julbocken

Förr i tiden var julbocken en figur som gick runt bland gårdar för att bl.a. kontrollera att barnen var snälla mot varandra och att de hjälpte till med hushållssysslorna inför julen. Det var en person som klätt ut sig i stora ludna skinn. På huvudet kunde julbocken också ha ett huvud av skinn med två stora horn som satt fast i pannan. De vuxna brukade ge bocken godsaker och dryck.

Så småningom började ungdomar klä ut sig till julbockar och gick runt bland gårdarna och tiggde mat, godsaker och dryck. Julbocken blev också den figur som började dela ut julklappar. Först i slutet av 1800-talet började jultomten dela ut julklapparna.

Den julbock vi har idag är den gula som är gjord av halm och som oftast har röda sidenband.

Svara på frågorna.

Var kommer ordet julklapp ifrån? _____

_____

Hur kom det sig att det ordet kom till?

_____

_____

_____

_____

Vem var julbocken och vad gjorde han? _____

_____

_____

Vad är nutidens julbockar gjorda av? _____

Julgranen

Traditionen kring julgranen kommer från Tyskland. Under 1600-talet började familjer i Tyskland ställa in en gran i huset på julafton. I granen hängde man bl.a. godis, äpplen och kakor.

Under 1700-talet kom traditionen till Sverige. Då var det de som hade gott om pengar som hade en julgran under julen. Först under 1800-talet började även andra ha en julgran. I många hem hade man bordsgranar som man pyntade med bl.a. ljus, äpplen, nötter, saffranskringlor och pappersfigurer i olika färger.

Jultomten

Vår svenska jultomte har vitt skägg, röda kläder och kommer med julklappar.

Så såg det dock inte ut från början. I vår gamla folktro var tomten en person som hjälpte till med arbete på gården. Den tidens tomte kunde även kallas för tomtegubben, gårdstomten eller tomträet. Han var en person som ville ha koll på både människor och djur och att allt skulle fungera på gården. Om saker och ting inte fungerade som han ville så kunde tomten lämna gården. Han hade bra kontakt med gårdens djur och han kunde bli ilsken om saker och ting inte fungerade.

Det var viktigt att ge tomten gåvor till julen. Om man behandlade tomten rätt så fungerade gården.

På julafton var det viktigt att man ställde ut en tallrik med gröt och med en klick smör på till tomten. Då blev tomten nöjd trodde man.

Tomten tillhörde de övernaturliga. De övernaturliga hade magiska krafter och kunde saker som inte människor kunde.

Tomten visade sig sällan. Han arbetade oftast på natten när folket på gården sov.

Den jultomte vi har idag som delar ut julklappar kom till Sverige från USA under den senare hälften av 1800-talet. I USA hette han Santa Claus. När jultomten introducerades i Sverige i slutet av 1800-talet glömdes julbocken bort och idag är den enda resten efter den de halmbockar som vi pyntar med.

Svara på frågorna.

Från vilket land kommer traditionen om julgran? _____

Vad hängde man i granen i Tyskland under 1600-talet? _____

_____

Under vilket århundrade kom julgranstraditionen till Sverige? _____

Förr i tiden hade tomten olika namn. Vad kunde han heta? _____

_____

Vad gjorde tomten på gården? _____

_____

_____

_____

Varför var det viktigt att ställa ut gröt med smör till tomten på julafton? _____

_____

Julafton

Julafton är dagen före juldagen då Jesus födelse firas. Som vid några andra högtider i Sverige firar vi aftonen före själva högtidsdagen. De flesta andra länder som firar jul gör det på juldagen.

I det gamla bondesamhället var julnatten en natt då alla måste vara försiktiga. Natten var laddad med magi och mystik. Man skulle undvika att vistas utomhus. Man kunde höra ljud från gravar. Troll och vättar smög omkring i skogen och bland gårdar. De underjordiska väsena firade sin egen julnatt. Man trodde också att korna kunde tala med mänskligt språk och att de då mest talade om kommande års skörd.

I bondesamhället var julaftonskvällen för de flesta årets högtidligaste stund. Man hade då utfört de sista sysslorna inför helgen. Julveden var huggen och det var städad i ladugården och inomhus. Julbordet dukades och extra fin halm lades på golvet. Man packade ett jämnt och fint lager halm på golvet och på halmen lekte, dansade och sov man. Gäster kunde sova där om de hade en lång väg hem.

Nu för tiden firar vi julafton på många olika sätt. En del äter julbord mitt på dagen, andra under eftermiddagen eller kvällen. Jultomten kan komma under eftermiddagen eller kvällen.

En tradition som funnits väldigt länge är att på SVT kan man kl. 15.00. se programmet Kalle Anka och hans vänner önskar god jul! Detta har sänts i Sverige sedan den 24 december 1960.

Juldagen

Juldagen är en av de stora högtidsdagarna inom kristendomen. I Sverige har vi julfirandet på julafton. I de flesta andra länder som firar jul gör man det på juldagen.

Förr i Sverige så kallade man dagen för "en fridens dag". Då fick bara de allra viktigaste sysslorna utföras. Kvinnorna fick t.ex. sy. Anledningen till det var att denna dag sydde jungfru Maria lindor till Jesusbarnet.

Svara på frågorna.

Vi firar jul i Sverige på julafton. Men vilken dag är vanligast att fira jul på i världen?

Ge exempel på vad som kunde hända under julnatten.

Hur såg julafton ut i det gamla bondesamhället?

Under hur många år har Kalle Anka och hans vänner visats på TV?

Vad kallade man förr juldagen med ett annat namn??

Annandagen

Förr i tiden kallades annandagen för Staffansdagen. Det är till minne av en man som hette Stefanus som stenades till döds omkring år 35 e.Kr. på grund av sin kristna tro.

På Staffansdagen roade sig männen med att rida staffansritter. Det innebar att man tävlade om att rida fortast till ett vattendrag och där fick hästarna dricka.

Under Staffansdagen kunde det innebära god hälsa för hästarna och en god skörd för gården om man kunde vattna hästarna i något speciellt vattendrag. Det skulle helst inträffa så tidigt som möjligt på morgonen.

Det var också vanligt att "gå Staffan" den dagen. Då gick ungdomar runt mellan gårdarna och kunde ha stjärnsymboler på sig. Från tidigt på morgon uppvaktade man folket på gårdarna med sång och fick som tack någon form av mat eller dryck.

Nyårsafton

I Sverige var den 25 december nyårsdag fram till 1500-talet, men firades på vissa håll ända in på 1700-talet. Förr i tiden så trodde man att nyårsnatten var laddad med magisk kraft. Då ville man förutspå hur kommande år skulle se ut. Det kunde handla om dödsfall, giftermål och skörd.

Man spådde bl.a. i kaffesump och smälte tenn för att sedan tolka det man såg.

Runt om i världen firar man nyår. Många människor har fester och vakar in det nya året.

När klockan slår tolv så kysser många varandra. Det kommer ifrån att om man kysser någon då så kommer kommande år innehålla mycket kärlek.

Trettondagen

Trettondagen är en helgdag i Sverige.

Tretton dagar efter Jesus födelse kom de tre vise männen Kaspar, Melchior och Balthasar till Betlehem och stallet där Jesus föddes.

De kom med gåvor som myrra och rökelse.

Förr i tiden gick pojkar utklädda till stjärngossar runt i byarna och spelade upp en teater. Teatern handlade om bibelns berättelse om stjärnan över Betlehem. Dessa stjärngossar är de som senare blir vår tids stjärngossar.

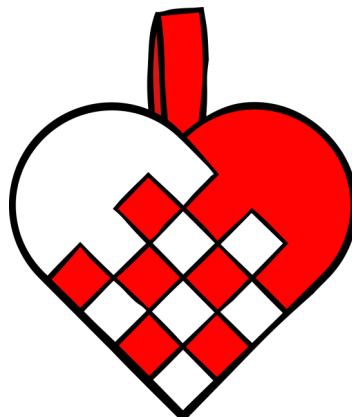

Tjugondag Knut

Tjugo dagar efter jul dansar vi ut julen i Sverige. Datumet är den 13 januari och Knut har namnsdag.

Seden är att den 13 januari är julfirandet över. Förr i tiden och även idag har man julgransplundring.

Man dansar runt granen och äter upp godsaker som hänger i granen.

Svara på frågorna.

Förr i tiden hade annandagen ett annat namn. Vad hette dagen? _____

Varför kallades den dagen för Staffansdagen? _____

_____

_____

Vad innebar en Staffansritt? _____

_____

_____

Varför var det viktigt att vattna hästarna på ett speciellt ställe just den dagen? _____

_____

När på dygnet skulle man helst vattna hästarna? _____

Vad innebar det att "gå Staffan"? _____

_____

_____

_____

Svara på frågorna.

Vad ville man förutspå i det gamla bondesamhället? _____

Ge exempel på hur man spådde. _____

Vad innebär traditionen att man kysser varandra på nyårsafton? _____

Vad gjorde en del av pojkarna förr i tiden under trettondagen? _____

Tjugondag Knut är dagen som infaller tjugo dagar efter jul. Vad gör vi då? _____

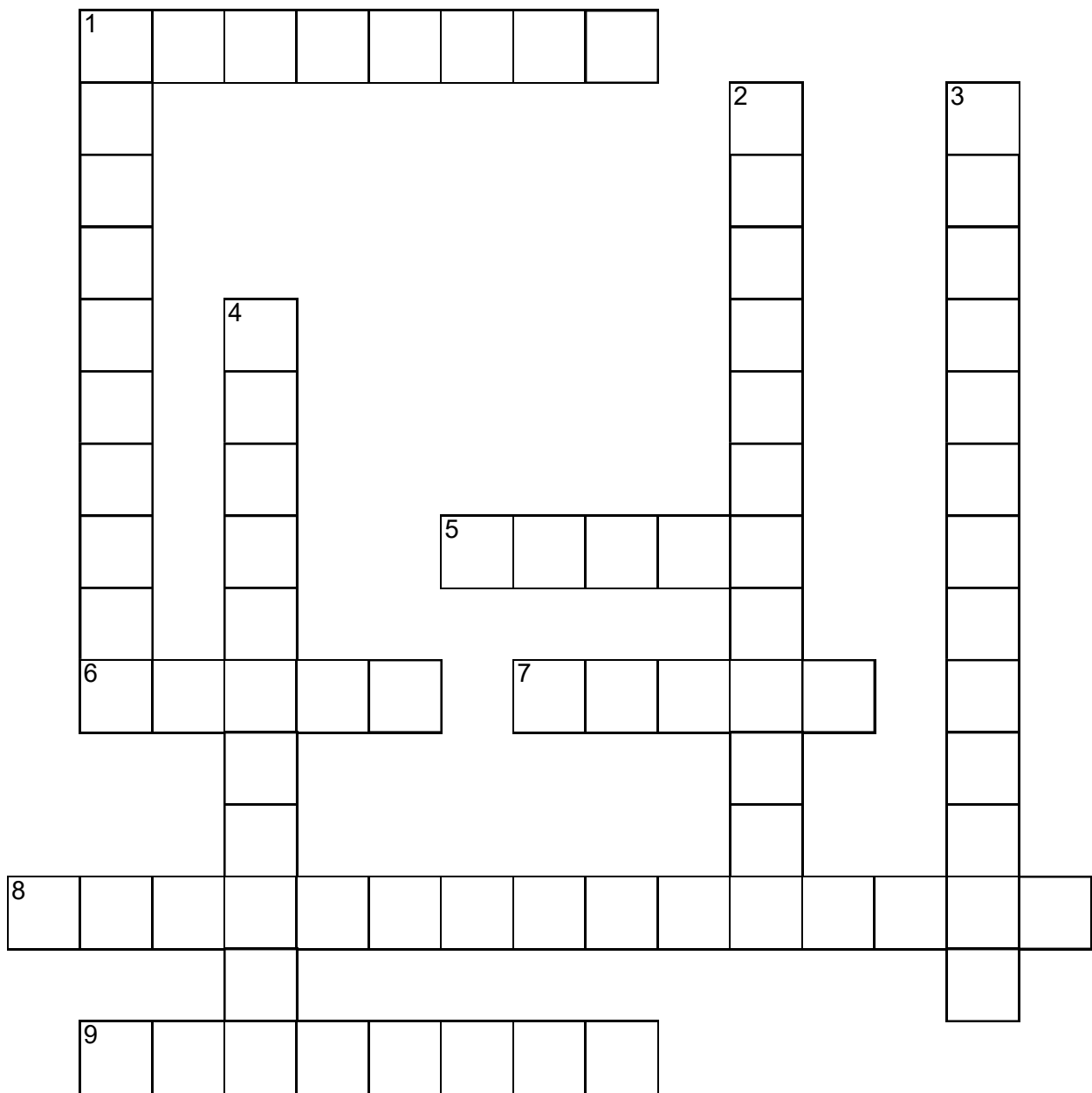
---

¹ B	E	² T	L	E	H	E	M	S	S	T	³ J	Ä	R	N	A	N
	R										E					
	A							⁴ B			S					
	D							L			U					
	I				⁵ A	N	K	O	M	S	⁶ T					
	T							D					R			
	⁷ I	T	A	⁸ L	I	E	N						E			
	O			U											⁹ D	
	N			S										J		
				S										Ä		
				E					¹⁰ P					V		
^{11..} Ö	V	E	R	N	A	T	U	R	L	I	G			U		
				A				A						L		
				T				T						E		
				T				¹² S	A	F	F	R	A	N		

Vågrätt

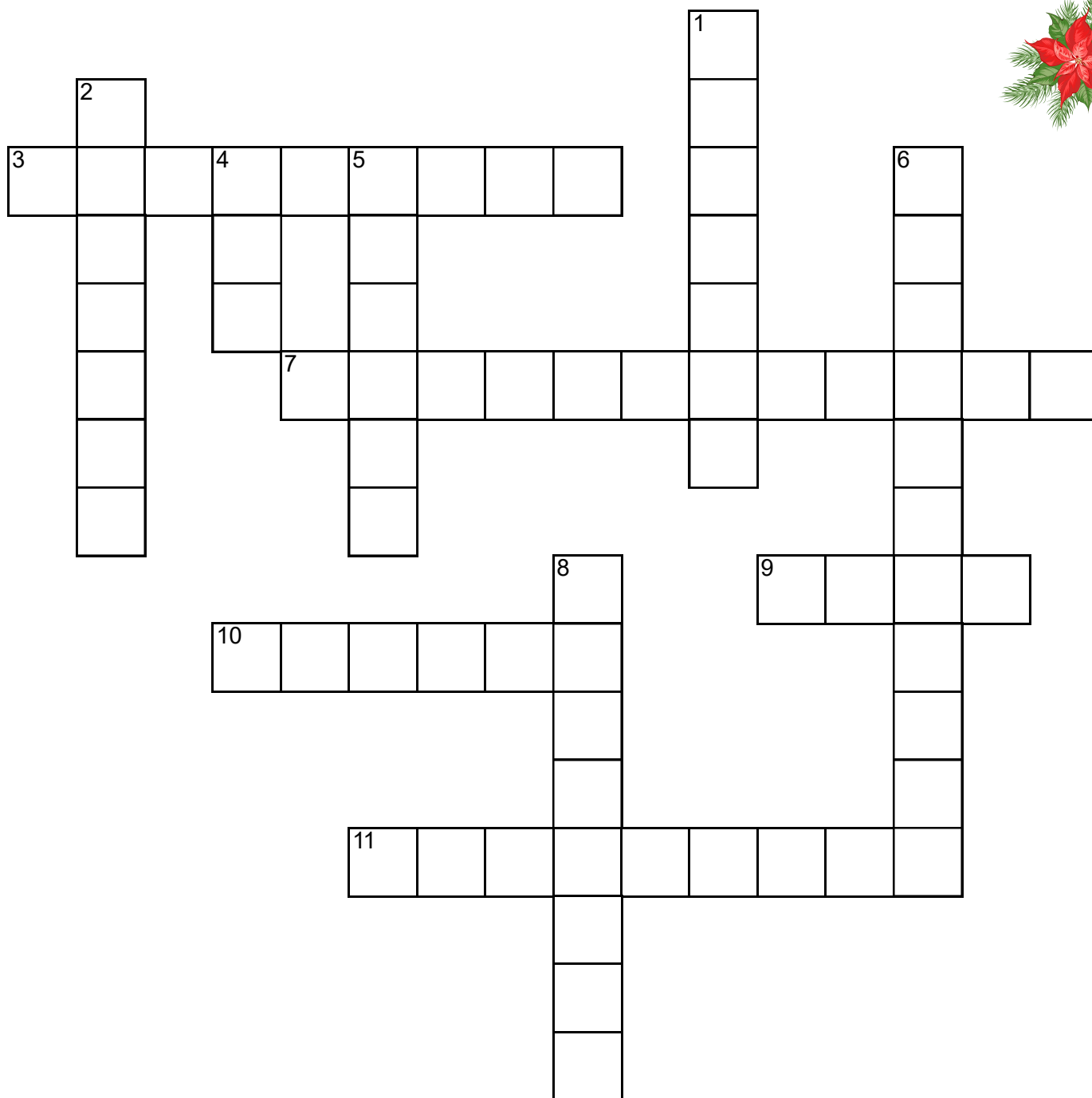
1. Vad trodde man att det skulle bli om det kom många fåglar samtidigt som åt på kärven?
5. Vad sätter man ut till fåglar så att de får extra mat under vintern?
6. Från vilket land köpte Beda julklappspapper?
7. Vad sägs det att man blir om man äter pepparkakor?
8. Vad började Beda Hallberg sälja under 1920-talet?
9. När på dygnet skulle man sätta ut kärven?

Lodrätt

1. Beda grundade något viktigt som än idag säljs i Sverige. Vad var det?
2. En vanlig ingrediens i pepparkakor nu för tiden?
3. Ett ställe där man började sälja pepparkakor på 1500-talet?
4. Vad bakade nunnorna i vadstena under 1440-talet för att underlätta magsmältningen?

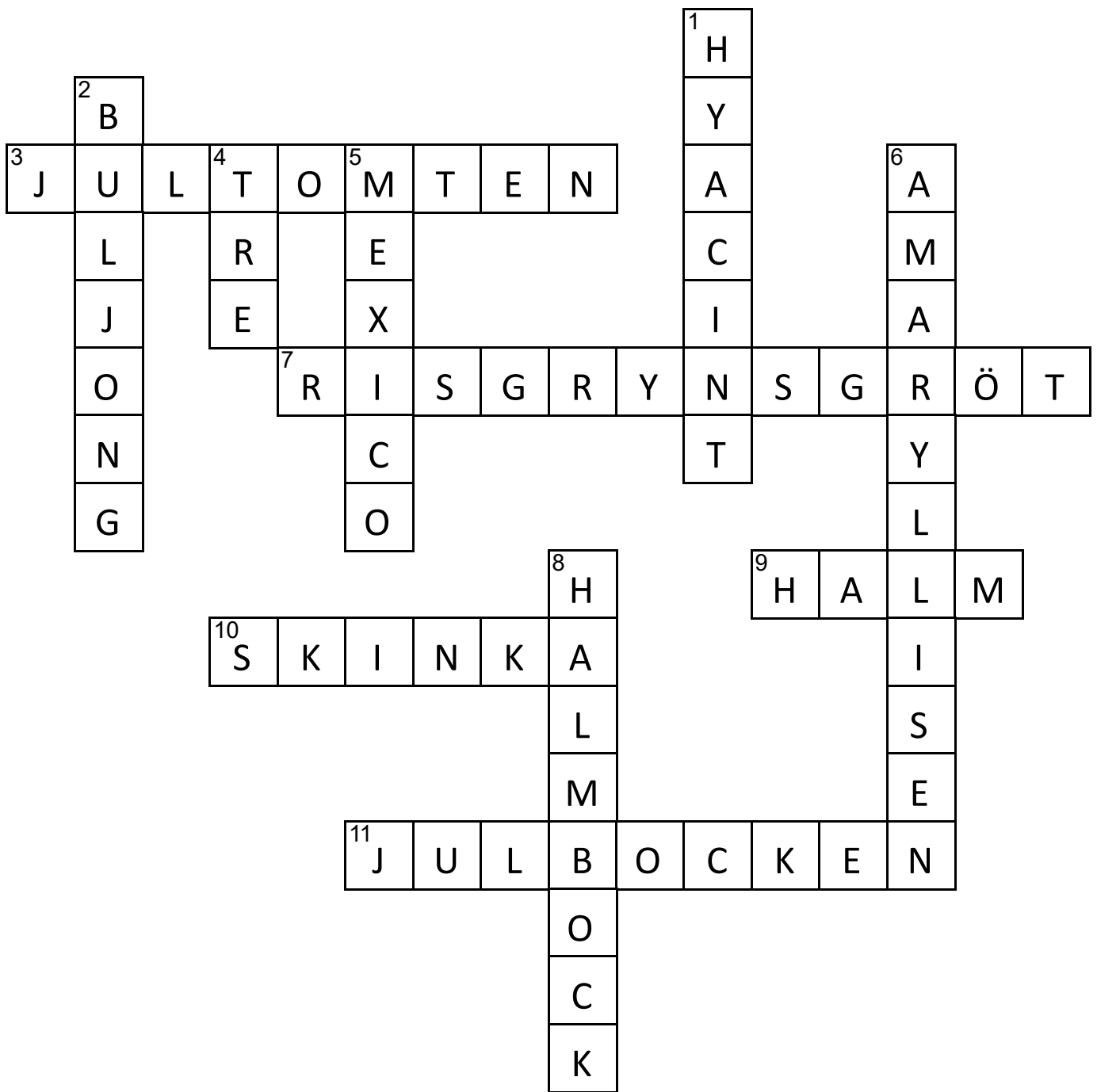
Vågrätt

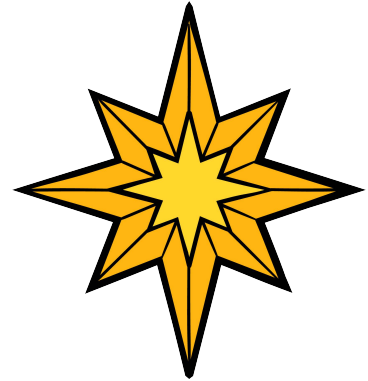
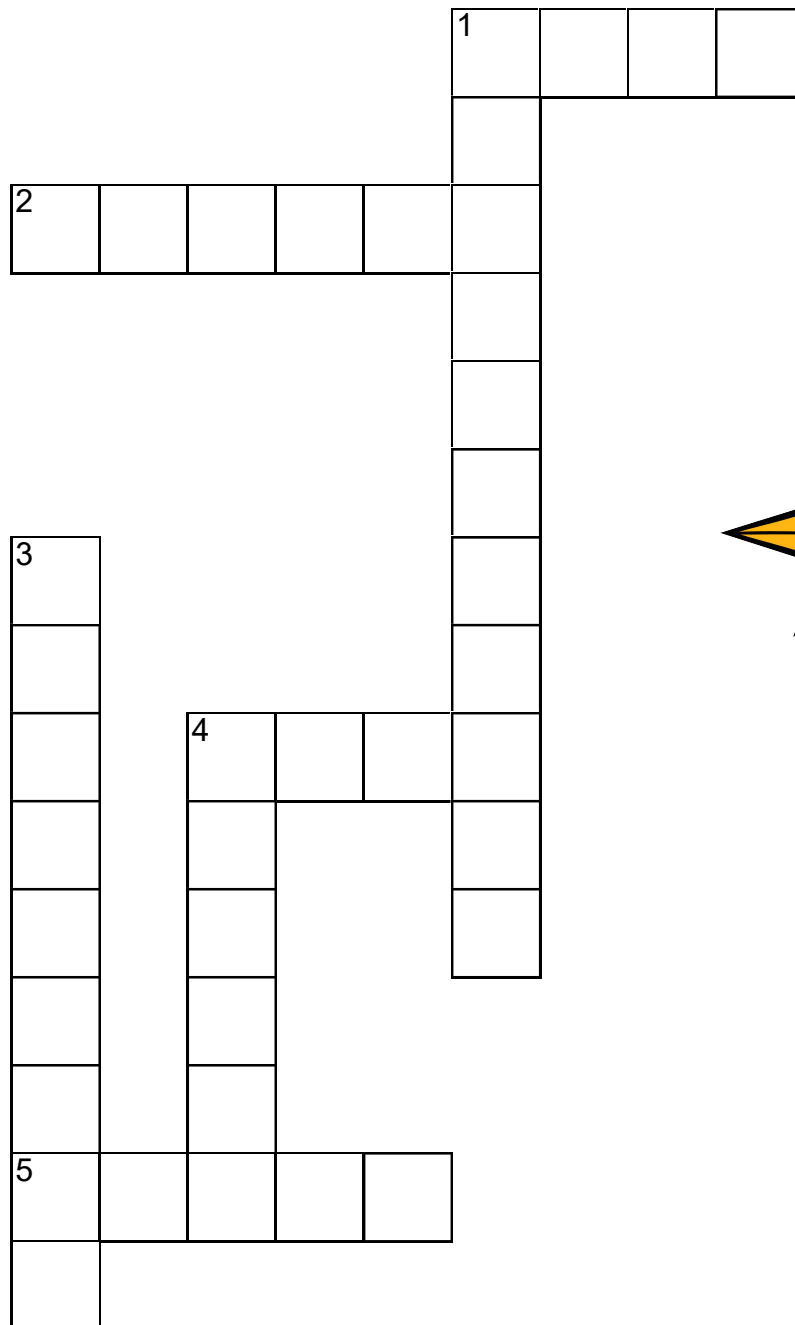
3. I slutet av 1800-talet började en annan figur dela ut julklappar istället för julbocken, vem var det?
7. Vilken gröt är vanligt att man äter under jul?
9. Vad är nutidens julbockar oftast gjorda av?
10. Något som är mycket vanligt på ett julbord?
11. Vilken figur gick runt bland gårdar utklädd i skinn och hade två horn i pannan?

Lodrätt

1. Vilken blomma har fått namn efter den grekiska kungasonen Hyacinthos?
2. Vad doppar man bröd i när det gäller dopp i grytan?
4. Hur många meter hög kan en julstjerna bli?
5. Vilket land är julstjärnans hemland?
6. Vilken blomma har kallats för Den Svenska Liljan?
8. Vad var vanligt att man kastade in i hus efter att man bankat hårt på dörren?
9. Vad la man på golvet för att ha något att leka, dansa och sova på?

Vågrätt

1. Vad ställde man ut till tomten under julafton?
2. Vad gör man oftast under en julgransplundring?
4. Vem har namnsdag den 13 januari?
5. Vad hade de tre vise männen med sig som gåva till Jesusbarnet?

Lodrätt

1. Ett annat ord för tomten?
3. Vid nyår spådde man om framtiden. Vad kunde man spå i?
4. Vad hette en av de tre vise männen?

					¹ G	R	Ö	T
					Å			
² D	A	N	S	A	R			
					D			
					S			
					T			
³ K					O			
A					M			
F		⁴ K	N	U	T			
F		A			E			
E		S			N			
S		P						
U		A						
⁵ M	Y	R	R	A				
P								

Advent

Y K F Ö R B E R E D E L S E T I D P
S K J H Y N G Y C J Y L J F T E R A
Q B O N D E S A M H Ä L L E T D R N
A D V E N T S L J U S S T A K E N K
S X I T S Ö N D A G A R M B Q B G O
J E S U S W U Y Y W I Z S G A S U M
O G A S W G S T I L L H E T V H L S
A Z K Y R K O Å R E T X N W F S O T
N J U T J Q L W X W Y S Z A F J R U
I N Q I S E D Y A U I M A O X F V Q
A D V E N T S S T J Ä R N O R Z C G
Y L U A D V E N T S G R A N P W S E

ADVENTSGRAN
ADVENTSLJUSSTAKEN
ADVENTSSTJÄRNOR
ANKOMST

BONDESAMHÄLLET
FÖRBEREDELSETID
JESUS
KYRKOÅRET

SED
SÖNDAGAR
STILLHET

Advent

. . F Ö R B E R E D E L S E T I D .
. . . . A
. B O N D E S A M H Ä L L E T . . N
A D V E N T S L J U S S T A K E N K
. . . . S Ö N D A G A R . . . . O
J E S U S . . . . M
. . . . . . S T I L L H E T . . . S
. . K Y R K O Å R E T . . . . . T
. . . .
. . . . S E D . . . .
A D V E N T S S T J Ä R N O R . . .
. . . A D V E N T S G R A N . . . .

Lucia

P B N P A B S G L I T T E R Q X D Z
H W L I I T A L I E N W K R Z G L I
N W K J K V P E I X O X A Z R H U L
A J B Y U T Y H R C E T O M T E S U
L Q K W E S I C I L I E N I B W S S
D P E P P A R K A K S G U B B E E S
X F M S P J K T P N L U C I A E K E
S L H E L G O N G A F T Ä R N A A N
A M W W W A U S Y R A K U S A R T A
U C K H H U L G R C A D X T U Y T T
Z A I L Z S T J Ä R N G O S S E R T
B Z P G T D H L U C I A S Å N G Z I

GLITTER
HELGON
ITALIEN
LJUS
LUCIA

LUCIASÅNG
LUSSEKATT
LUSSENATT
PEPPARKAKSGUBBE
SICILIEN

STJÄRNGOSSE
SYRAKUSA
TÄRNA
TOMTE

Lucia

. . . . . G L I T T E R . . . .
. . L . I T A L I E N . . . . L .
. . . J . . . . . U L
. . . . U . . . . T O M T E S U
. . . . S I C I L I E N . . . S S
. P E P P A R K A K S G U B B E E S
. . . . . L U C I A . K E
. . H E L G O N . . . T Ä R N A A N
. . . . . S Y R A K U S A . T A
. . . . T T
. . . . . S T J Ä R N G O S S E . T
. . . . . L U C I A S Å N G . .

Juldagar

D F T T J U G O N D A G K N U T N D
D P W B X V K S G M E L L B W V N M
C W G M Z Z U L V A Y K Y R M D Y O
R A P Z M L M H U W D A L C B C Å X
N N G V O O Y S D C I V C M B A R B
N Y Å R S D A G E N I L E L R J S F
I Y H J U L D A G E N A S N H H A H
T R E T T O N D A G E N H S T X F Z
B M Y Q J G M W U J X M F P B V T I
W U M H L W Z X J L U V Q S J H O C
P Q T E J U L A F T O N B T M Y N U
C R D P V A N N A N D A G E N G W N

ADVENT
ANNANDAGEN
JULAFTON
JULDAGEN

LUCIA
NYÅRSAFTON
NYÅRSDAGEN
TJUGONDAGKNUT

TRETTONDAGEN

Juldagar

. . . T J U G O N D A G K N U T . .
. . . . N . .
. . . . L . A . . . . Y . .
. . . . U . D . . . . Å . .
. . . . C . V . . . . R . .
N Y Å R S D A G E N I . E . . . . . S . .
. . . J U L D A G E N A . N . . . . . A . .
T R E T T O N D A G E N . . . T . . . F . .
. . . . T . .
. . . . O . .
. . . . . J U L A F T O N . . . . . N . .
. . . . . A N N A N D A G E N . . . . .

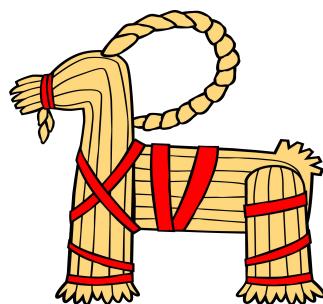
Julgranen och julklappar

V S I P Z M M R U S X H E R S G M J
X V K J Z Y I S B Q D E J E H G D U
T E A Q S B B O R D S G R A N O I L
R D K L U B Y Ä P P L E N E P D X K
Z T O C L D K W U R S W S H Y I O L
L R R H A L M B O C K Q C U N S E A
E Ä G G C I J G Z N I K H X T T F P
B J O Y P W M N Ö T T E R M A S A P
R S A F F R A N S K R I N G L O R Z
L J U S J J U L B O C K V O G A X J
R Q C R I M Z Y C E R J W X Y U D M
V Y K P A P P E R S F I G U R E R W

ÄPPLEN
BORDSGRAN
GODIS
HALMBOCK
JULBOCK

JULKLAPP
KAKOR
LJUS
NÖTTER
PAPPERSFIGURER

PYNTA
SAFFRANSKRINGLOR
VEDTRÄ

Julgranen och julklappar

· J
· V K · · · · · · · · · · · · · · · · · · G · U
· E A · · · · · B O R D S G R A N O · L
· D K · · · · · Ä P P L E N · P D · K
· T O · · · · · · · · · · · · · · · · · · Y I · L
· R R H A L M B O C K · · · · · N S · A
· Ä · · · · · · · · · · · · · · · · · · T · · P
· A · · P
· S A F F R A N S K R I N G L O R ·
L J U S · J U L B O C K · · · · · · · · · · · ·
·
· · · · · P A P P E R S F I G U R E R ·

Julgömma 1

P E P P A R K A K O R V K J J G V Q
R S G R Ö T G Å V O R Q L V B W K Q
B E T L E H E M S S T J Ä R N A N O
R Y E D Ö V E R N A T U R L I G T E
G B K I W K J K V E L S Q W W J V I
V O N J U L K Ä R V E L Ä R Y F R D
J U L T O M T E Y P R Z M D I B N W
U J U L K L A P P S P A P P E R W Y
A D V E N T S K A L E N D E R O K D
G N T K O D G Y Z W A T A Y R Y W V
J T F O L K T R O Z Y U U P A W A V
V P M A G I S K L E U O F Z A G N Q

ADVENTSKALENDER
BETLEHEMSSTJÄRNAN
FOLKTRO
GÅVOR
GRÖT

JULKÄRVE
JULKLAPPSPAPPER
JULTOMTE
MAGISK
ÖVERNATURLIGT

PEPPARKAKOR
SÄD

Julgömma 1

P E P P A R K A K O R . . . . .
. . G R Ö T G Å V O R . . . . .
B E T L E H E M S S T J Ä R N A N .
. . . . Ö V E R N A T U R L I G T .
. . . . . S . . . . .
. . . J U L K Ä R V E . A . . . . .
J U L T O M T E . . . . D . . . . .
. J U L K L A P P S P A P P E R . .
A D V E N T S K A L E N D E R . . .
. . . . .
. . F O L K T R O . . . . .
. . M A G I S K . . . . .

Julgömma 2

D D K N U T E A X J X C B N W S K Q
J A U P R I N S K O R V B V K I E X
U N L Q P G E V L D H S X M Ö L Z D
L S Y N H Ö G T I D S D A G T L E W
S V Ä T T A R X T T A P U A T W W A
K L I Z D C I M I G J D Q N B R L U
I U Q P N K Y K A M K B E Q U H U W
N O R E T N V N A M A R Y L L I S N
K Z J U L S T J Ä R N A E O L C P B
A Z L L W D R Z P A E M R X A C V V
M R T R O L L J U G N F U T R V C G
X N N H Y A C I N T G W U A Z O T R

AMARYLLIS
DANS
HÖGTIDSDAG
HYACINT
JULSKINKA

JULSTJÄRNA
KNUT
KÖTTBULLAR
PRINSKORV
SILL

TROLL
VÄTTAR

Julgömma 2

. D K N U T . . . . . S . .
J A . P R I N S K O R V . . K I . .
U N . . . . . Ö L . .
L S . . H Ö G T I D S D A G T L . .
S V Ä T T A R . . . . . T . . .
K . . . . . B . . .
I . . . . . U . . .
N . . . . . A M A R Y L L I S .
K . J U L S T J Ä R N A . . L . . .
A . . . . . A . . .
. . T R O L L . . . . . R . . .
. . . H Y A C I N T . . . . .

Julgömma 3

I Z H Z K A F F E S U M P U I F X S
Z H E K S T J Ä R N G O S S E I O W
E I L B J I L L P E N W H M L X J C
H X O X Z D O H V J U G H D P R P C
J U L K L A P P A R I I K K G P P E
A U O B Q T O M T E G U B B E N W B
E G Z Y M S G Å R D S T O M T E N A
B E T L E H E M I T O M T R Å E T N
W A T E N N K D S U C X B D J O M M
C U G L G D A N S X C P M F N O K O
H P S T A F F A N S R I T T E R Z P
A K K Z S P Å E W E L A X V D N D F

BETLEHEM
DANS
GÅRDSTOMTEN
JULKLAPPAR

KAFFESUMP
SPÅ
STAFFANSRITTER
STJÄRNGOSSE

TENN
TOMTEGUBBEN
TOMTRÅET

julgömma 3

. . . . K A F F E S U M P . . . .
. . . . S T J Ä R N G O S S E . . . .
. . . .
. . . .
J U L K L A P P A R . . . .
. . . . . T O M T E G U B B E N . . . .
. . . . . G Å R D S T O M T E N . . . .
B E T L E H E M . T O M T R Å E T . . . .
. . T E N N . . . .
. . . . . D A N S . . . .
. . S T A F F A N S R I T T E R . . . .
. . . . S P Å . . . .

